

Vondst koraal biedt Noordzee betere toekomst

REPORTAGE

DUIKEXPEDITIES

door Annemieke van Dongen

NOORDZEE – Tijdens een expeditie op de Noordzee hebben onderzoekers verrassende soorten ontdekt. Over het grootste natuurgebied van Nederland, dat onder water ligt, weten we nog relatief weinig.

Druipend worden de duikers zaterdagochtend één voor één terug aan boord van het expeditieschip gehesen. Tientallen duiken hebben ze de afgelopen tien dagen naar scheepswrakken op de zeebodem gemaakt. Dit was de laatste. Met een plaf vallen twee oude postzakken op het dek. Een penetrante zilte lucht verraat dat er niet alleen netten in zitten die de duikers bij het wrak hebben opgeruimd. Inderdaad. In de visnetten blijken allerlei diertjes verstrikt te zitten. Zeesterren, zeeanjetieren, een grote roze krab. Ze geven een kleine glimp van de rijkdom die 30 meter dieper te zien is. De stichting Duik de Noordzee Schoon en het Wereld Natuur Fonds (WNF) organiseren de expeditie om die onderwaterwereld beter in kaart te brengen. Daarbij willen ze laten zien dat de Noordzee meer is dan een grote bak modderig water vol schepen, windmolens en boorplatforms.

„De Noordzee is ook het grootste natuurgebied van Nederland”, verklaart oceanendeskundige Chris van Assen van het WNF. „We weten meer van de maan dan van onze zeeën, terwijl de helft van alle zuurstof die we inademmen, door de oceanen wordt geproduceerd. Daar moeten we dus zuinig op zijn.”

De resultaten van de expeditie stemmen de biologen op het schip niet negatief. Zo ontdekten

ze op de afgelegen Doggersbank anjetierkoraal. Dat die harde koraalsoort midden op de Noordzee voorkomt, was niet bekend. Ook troffen ze er zandkokerwormen aan, waarvan ze dachten dat die er uitgestorven waren. Goed nieuws, omdat die wormjes net als koralen harde riffen vormen. Een teken dat natuurlijke riffen met de juiste bescherming kunnen terugkeren in de Noordzee, denkt bioloog Wouter Lengkeek. „De zeebodem is nu een kale zandwoestijn. Vroeger was een derde bedekt met oesterbanken, stenen en kiezels. Zulke riffen trekken planten en dieren aan en bieden die veilige schuilplaatsen. Ze zijn de kraamkamers, de moto ren van de Noordzee.” Die functie wordt nu vooral vervuld door de 13.000 wrakken die op de bodem liggen. De duikers tonen prachtige foto's van met anemonen begroeide scheeps schroeven en buizen waar kreeften in schuilen. Zeventien wrakken hebben ze tijdens de expeditie ontdekt van fijnmazige vissers netten waar dieren in verstrikt raakten. Want ook vissers weten dat rond wrakken de meeste vis zit. De zware sleepnetten waarmee zij de bodem opploegen, vormen volgens het WNF de grootste bedreiging. „60 procent van de oorspronkelijke biodiversiteit is al uit de Noordzee verdwenen”, zegt Van Assen. Ze wijst erop dat biologen tijdens de expeditie ook veel soorten niet zijn tegengekomen, die ze wel hadden gehoopt te zien. „Hoewel de regering onlangs nieuwe reservaten heeft aangegeven, zijn in de praktijk alleen enkele plekken langs de kust beschermd tegen visserij. Deze expeditie toont aan dat diep op zee nog relatief onaangetaste plekken zijn. Die zijn het waard om beter beschermd te worden.”

► **Duik de Noordzee Schoon en WNF willen met expedities de onderwaterwereld in kaart brengen**

■ Op de Doggersbank troffen duikers dit anjetierkoraal aan, een harde koraalsoort die riffen vormt. foto Udo van Dongen

■ Deze oude scheepsschroef fungeert als een kunstmatig rif: hij trekt planten en dieren aan zoals deze zeevrab en nemertesia. foto Cor Kuyvenhoven

■ Tijdens de expeditie ontdekten duikers zeventien wrakken van visnetten waarin zeedieren verstrikt raakten, zoals deze leng. foto Cor Kuyvenhoven

Artsen uit ebolaregio onder observatie

door Annemieke van Dongen

LEIDEN – De artsen Nick Zwinkels (31) en Erdi Huizenga (39), die in Sierra Leone mogelijk ebola hebben opgelopen, zijn terug in Nederland. Ze zijn gisteren geland op Schiphol. Dat bevestigde directeur Pien Bax-Engelsman van de Lion Heart Foundation, waarvoor de twee in Afrika waren.

Zwinkels en Huizenga zijn van Schiphol rechtstreeks naar een geïsoleerde afdeling van het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) gebracht. Dat betekent niet dat ze ebola hebben, zegt Bax-Engelsman. „Op dit moment heeft geen van beiden ziekteverschijnselen. In het LUMC blijven ze 24 uur ter observatie.” Als hun gezondheid stabiel blijft, kunnen de twee artsen volgens haar vanavond naar huis. De twee doktoren zijn vanuit de afgelegen plaats Yele in Sierra Leone gerepatrieerd door een medisch team van International SOS. Met een ‘air ambulance’ van dat bedrijf zijn ze van de hoofdstad Freetown naar Schiphol gevlogen. Daar landden ze rond kwart over vijf.

De artsen werkten voor een locaal ziekenhuis in Sierra Leone. Daar kwamen ze in aanraking met mensen die later overleden aan ebola. Het virus kan dodelijk zijn. Ziekteverschijnselen zijn koorts, hoofdpijn, spierpijn, diarree en bloedingen. Een officieel erkend medicijn tegen ebola is er nog niet. „Het is nu aan de professionals de gezondheid van de artsen te beoordelen en dat te doen wat nodig is. We hebben een goede gezondheidszorg in Nederland, dus daar heb ik alle vertrouwen in”, liet minister Schippers van Volksgezondheid weten.

► **Zie ook pagina 8
Medische zorg lijdt onder ebola**

► **De artsen zijn rechtstreeks naar geïsoleerde afdeling van Leids Universitair Medisch Centrum gebracht**

Goede verlichting in huis maakt ouderen gezonder

door Saskia Wassenaar

EINDHOVEN – Weg met de schemerlamp in zorginstellingen en ook thuis. Met betere verlichting kunnen ouderen flinke gezondheidswinst boeken, wijst onderzoek van verschillende universiteiten uit.

De meeste ouderen hebben een voorkeur voor schemerverlichting omdat ze die associëren met huiselijkheid en gezelligheid. „Terwijl juist zij meer licht nodig hebben om gewoon goed te kunnen zien”, zegt Mariëlle Aarts, docent licht en verlichting bij de Technische Universiteit Eindhoven. Onderzoek toont aan dat veel blauwachtig wit licht in plaats van weinig, roodachtig wit licht

er bovendien voor zorgt dat ouderen zich beter voelen en meer kunnen. „Het beïnvloedt het slap-waakritme positief”, licht Aarts toe. En beter slapen zorgt ervoor dat mensen zich beter voelen.

Dat lichttherapie helpt tegen winterdepressie is sinds de jaren tachtig bekend. Daarna zijn onderzoekers de invloed van licht op niet-seizoensgebonden depressie gaan bestuderen, zegt Aarts. In Nederland houden onderzoekers zich momenteel bezig met de invloed van licht op ouderen en dan vooral op mensen met dementie. Naast de achteruitgang van het geheugen zijn depressies en een verstoorde biologische klok symptomen van deze ziekte.

Het onderzoek naar de invloed van licht is lastig, omdat mensen over een langere periode moeten worden gevolgd. „Het staat vast dat met licht sommige symptomen kunnen verminderen of verdwijnen. Het is niet het ei van Columbus, want de dementie verdwijnt niet, maar de kwaliteit van leven verbetert.”

De Vrije Universiteit in Amsterdam deed onderzoek in een zorginstelling. Aarts: „Het licht was er

► **In Nederland houden verschillende onderzoekers zich nu bezig met invloed van licht op ouderen**

normaal gesproken op huiskamer niveau, dat is 200 lux aan tafel. Mensen willen de krant kunnen lezen, maar de sfeer moet ook gezellig zijn.” Ter vergelijking: 1 lux is het licht van een kaars op 1 meter afstand en buiten is het op een sombere winterdag ongeveer 3.000 en op een zonnige zomerdag meer dan 80.000 lux. Het licht in het verzorgingshuis ging naar 1.000 lux op ooghoogte. „Dit leverde een bescheiden verbete-

ring op van enkele symptomen van dementie”, zegt Aarts. Ander recent onderzoek toonde aan dat het blootstellen van mensen aan extreem veel licht invloed heeft op de aanmaak van het hormoon cortisol, een indicator van depressiviteit. De hamvraag welk licht welke symptomen kan bestrijden en dus het beste is voor de gezondheid, is echter nog onbeantwoord. „Het kan dat mensen zich niet thuis voelen in een omgeving met veel en blauwachtig licht”, oppert Aarts.

Haar collega's en zij adviseren ouderen daarom altijd nog om elke dag naar buiten te gaan. „Het is de beste manier om je biologische klok gelijk te zetten. We zijn immers onder de zon geëvolueerd.”